

Kommunledningskontoret
Tjänsteskrivelse till Kommunstyrelsen

Datum:
2026-02-05

Diarienummer:
KSN-2026-00116

Handläggare:
Elin Belleza

Yttrande över Program för miljö 2027-2030 för Region Uppsala

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. **att** avge yttrande till Region Uppsala i enlighet med ärendets bilaga 1

Ärendet

Uppsala kommun har givits möjlighet att yttra sig över Regions Uppsalas Program för miljö 2027-2030. Programmet syftar till att samla den politiska viljeinriktningen för Region Uppsalas miljöarbete och omfattar både den egna verksamheten och verksamheter som utförs på uppdrag av regionen. Programmet innehåller såväl strategiska som mer detaljerade miljömål och ska möjliggöra en samlad och tydlig kommunikation av regionens viljeinriktning. Uppsala kommun bedömer att programmet ger en tydlig och ändamålsenlig inriktning för regionens miljöarbete och att det ligger i linje med Uppsala kommuns egna mål. Kommunen ser positivt på programmet och har inga invändningar.

Beredning

Ärendet har beretts av kommunledningskontoret.

Föredragning

Region Uppsala har remitterat Program för miljö 2027-2030 till Uppsala kommun. Syftet med programmet är att tydliggöra regionens övergripande viljeinriktning inom miljöområdet och säkerställa ett samlat, strategiskt och långsiktigt arbete. Programmet omfattar både regionens interna verksamheter och de verksamheter som utförs på uppdrag av regionen.

Programmet utgår från aktuella miljöutmaningar på global, nationell och lokal nivå samt från de förutsättningar som Region Uppsala har att bidra till ett hållbart samhälle. Fyra strategiska miljömål har identifierats:

- Region Uppsala är resurseffektiva och prioriterar cirkulära flöden av material och produkter.
- Region Uppsalas verksamheter är koldioxidneutrala. Därför ska koldioxidutsläppen minska med minst 10 % årligen.
- Region Uppsala bevarar och förstärker den biologiska mångfalden och främjar ekosystemtjänster.
- Region Uppsala minimerar användningen och spridningen av miljö- och hälsofarliga ämnen.

Uppsala kommun bedömer att programmet är väl genomarbetat, tydligt och ändamålsenligt. Det ligger i linje med kommunens miljö- och klimatmål och bedöms skapa goda förutsättningar för att kommunen ska nå sina egna målsättningar på området. Kommunen har i övrigt inga synpunkter på programförslaget.

Ekonomiska konsekvenser

Att avge yttrande medför inga ekonomiska konsekvenser.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 5 februari 2026
- Bilaga 1, Yttrande över Program för miljö 2027-2030 för Region Uppsala
- Bilaga 2, Remissversion Program för miljö 2027-2030

Kommunledningskontoret

Birgitta Pettersson
Stadsdirektör

Ingela Hagström
Biträdande stadsdirektör
och utvecklingsdirektör

Kommunstyrelsen
YttrandeRUN2025-00102
region.upsala@regionupsala.se,Handläggare:
Elin Belleza, Katarina Gustafsson

Yttrande över Program för miljö 2027-2030 för Region Uppsala

Uppsala kommun har givits möjlighet att yttra sig över Regions Uppsalas Program för miljö 2027-2030.

Programmet syftar till att samla den politiska viljeinriktningen för Region Uppsalas miljöarbete och omfattar både den egna verksamheten och verksamheter som utförs på uppdrag av regionen. Programmet innehåller såväl strategiska som mer detaljerade miljömål och ska möjliggöra en samlad och tydlig kommunikation av regionens viljeinriktning.

Förslaget på program tar sin utgångspunkt i de globala, nationella och lokala miljöutmaningarna samt de möjligheter som Region Uppsala har att möta dessa utmaningar och som även adresserats i Region Uppsalas policy för miljö. De fyra strategiska miljömålen som identifierats är:

- Region Uppsala är resurseffektiva och prioriterar cirkulära flöden av material och produkter
- Region Uppsalas verksamheter är koldioxidneutrala. Därför ska Region Uppsala minska koldioxidutsläppen med minst 10 % årligen.
- Region Uppsala bevarar och förstärker den biologiska mångfalden och främjar ekosystemtjänster
- Region Uppsala minimerar användningen och spridningen av miljö- och hälsofarliga ämnen

Uppsala kommunen bedömer att programmet är väl genomarbetat och ger en tydlig och ändamålsenlig inriktning för det regionala miljö- och klimatarbetet. Programmet ligger i linje med kommunens miljö- och klimatmål och skapar goda förutsättningar för att Uppsala kommun ska kunna nå sina egna målsättningar på området.

Uppsala kommun har i övrigt inga synpunkter på förslaget.

Erik Pelling
OrdförandeJohn Hammar
Sekreterare

Program för miljö 2027– 2030

Remissversion

Aktiverande styrdokument, Program

Beslutad av:	Regionala utvecklingsnämnden	Datum för beslut, paragraf:	2025-12-17, § 93/25
Diarienummer:	RUN2025-00102	Gäller för:	Region Uppsala
Giltighetstid:		Ansvarig direktör, titel:	Regional utvecklingsdirektör
Dokumentet ersätter:	Program för miljö och hållbarhet 2023–2026		

Innehåll

1	Inledning.....	3
1.1	Syfte.....	3
1.2	Omfattning.....	3
1.3	Definitioner och begrepp.....	3
2	Nuläge.....	5
3	Mål.....	6
3.1	Övergripande mål	7
3.1.1	Klimat.....	7
3.1.2	Biologisk mångfald och resilienta ekosystem.....	7
3.1.3	Resursanvändning.....	7
3.1.4	Giftfri miljö	7
3.2	Detaljerade miljömål	8
3.2.1	Transporter och mobilitet.....	8
3.2.2	Varor och inköp.....	9
3.2.3	Byggnation och fastigheter	11
3.2.4	Kemikalier och läkemedel.....	12
3.2.5	Finansiella investeringar	13
4	Förutsättningar för genomförande	13
4.1	Styrning och ledning.....	13
4.2	Miljöledningssystem	14
4.3	Upphandling	14
4.4	Samverkan	14
5	Lagbestämmelser och krav.....	15
6	Ansvar	15
7	Uppföljning.....	15
8	Relaterade dokument	16

1 Inledning

Region Uppsala är en organisation med stort ansvar för utvecklingen av ett hållbart samhälle. Vi arbetar med hälso- och sjukvård, tandvård, kollektivtrafik, regional utveckling och kultur. Genom dessa verksamheter kan vi påverka miljön, och ta ansvar för den. Programmets inriktning tar avstamp i Sveriges miljö kvalitetsmål och Agenda 2030, samt region Uppsalas miljöpolicy och regionala utvecklingsstrategi. Därför ska vi vara en kraft i förflyttningen mot ett långsiktigt hållbart samhälle.

1.1 Syfte

Programmet för miljö syftar till att samla den politiska viljeinriktningen inom miljöområdet för Region Uppsala. Programmet anger övergripande och detaljerade miljömål som verkställs inom förvaltningarna samt inom de verksamheter som arbetar på uppdrag av Region Uppsala. Det ger ett strategiskt ramverk för att organisera och prioritera miljöarbetet samt möjliggör samlad kommunikation av viljeinriktningen.

1.2 Omfattning

Programmet för miljö omfattar mål som ska verkställas inom Region Uppsalas egna verksamheter samt de verksamheter som arbetar på uppdrag av Region Uppsala och gäller för åren 2027–2030.

1.3 Definitioner och begrepp

Agenda 2030 är en global handlingsplan för hållbar utveckling som antogs av FN 2015. Den består av 17 globala mål och 169 delmål som syftar till att skapa en mer hållbar värld fram till 2030, där man balanserar miljömässiga, sociala och ekonomiska behov.

Cirkulära flöden är ett system för att hålla material och produkter i användning så länge som möjligt för att minska avfall och resursslöseri. Cirkulära flöden bygger på att återvinna, återbruka, reparera och designa produkter för att de ska kunna återanvändas i slutändan, vilket minskar behovet av nya råvaror och minskar utsläpp.

Driv-modellen Region Uppsala utgår från Driv-modellen vid drivmedelsval. Modellen utgår i sin tur från fyra grundläggande principer: 1. Diversifiering – användningen av flera drivmedel möjliggör en snabb och effektiv omställning. Riskspridning – risken för bristsituationer och prisökningar kopplade till att enskilda alternativ minskar. Infrastrukturutveckling – befintlig infrastruktur utnyttjas samtidigt som ny infrastruktur utvecklas. Vi löser flera problem på samma gång – Omställningen bidrar till att uppnå flera miljö- och samhällsmål samtidigt. Utifrån detta resonemang väljs el (inklusive vätgas) alternativt biogas i första hand, etanol i andra hand, biodiesel i tredje hand och fossila drivmedel i fjärde hand.

Ekosystemtjänster är de "nyttor" som naturen ger människan och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet. De delas in i fyra kategorier: försörjande (till exempel mat, dricksvatten,

virke), reglerande (till exempel vattenrening, klimatreglering, pollinering), kulturella (t.ex. rekreation, upplevelser) och stödjande (till exempel fotosyntes, bildandet av jord).

Fossilfria kraftslag innebär biobränslebaserad energi (el, fjärrvärme och fjärrkyla) samt Bra Miljöval-märkt el")

Fossiloberoende fordon innefattar enligt Region Uppsala förnybara alternativ som vätgas, el, laddhybrid, biogas (fordonsgas), etanol (E85/ED95), RME och HVO. Ett fossiloberoende fordon är ett fordon som är typgodkänt för att köras på ett kommersiellt tillgängligt drivmedel som till minst 75 % är tillverkat av förnybar råvara. Region Uppsala utgår från DRIV-modellen vid drivmedelsval.

Ftalater är kemikalier som används som mjukgörare i plast och gummi, och kan finnas i många vanliga produkter som plastgolv, leksaker, kablar, kosmetika och färger. Vissa ftalater är hormonstörande och kan påverka fertiliteten och den hormonella utvecklingen hos människa och djur, varför många av de skadligaste nu är begränsade eller förbjudna i EU.

Koldioxidintensitet är ett mått på hur stora växthusgasutsläpp ett företag eller land har i förhållande till sin ekonomi (oftast intäkter eller BNP). Det visar hur "koldioxidintensiv" produktionen är, och ett lågt värde indikerar att man är mer resurseffektiv och producerar mindre utsläpp per producerat värde. Måttet används för att jämföra utsläppseffektiviteten mellan olika aktörer och för att följa utvecklingen över tid.

Marknära ozon är en luftförorening som bildas genom kemiska reaktioner mellan kväveoxider och flyktiga organiska ämnen i solljus. Det är skadligt för både människors hälsa, genom att orsaka irritation i luftvägarna, och för växter, då det kan minska skördar.

Nettonollutsläpp innebär att man minskar utsläppen av växthusgaser så mycket som möjligt, och kompenserar för de utsläpp som inte kan undvikas genom att aktivt ta bort motsvarande mängd koldioxid från atmosfären. Målet är en klimatneutralitet där utsläpp och upptag tar ut varandra. Sverige har som mål att uppnå nettonollutsläpp till år 2045.

Parisavtalet är ett globalt, rättsligt bindande klimatavtal från 2015 som syftar till att begränsa den globala uppvärmningen till väl under 2 grader, med målet att begränsa den till 1,5 grader jämfört med förindustriell nivå.

Polyfluorerade alkylsubstanser (PFAS) är ett samlingsnamn för en stor och komplex ämnesgrupp på mer än 10 000 identifierade ämnen med varierande egenskaper och bred användning i samhället. PFAS är extremt svårnedbrytbara och kan ha skadliga effekter på både människor och miljö.

Resilienta ekosystem är ekosystem som har förmågan att motstå, anpassa sig till och återhämta sig från störningar som stormar, bränder och föroreningar. Denna förmåga upprätthålls genom en hög biologisk mångfald, vilket ger ett "reservförråd" av arter och funktioner. Ett resilient ekosystem fortsätter att leverera viktiga ekosystemtjänster även efter påfrestningar.

Sveriges miljö kvalitetsmål fungerar som riktmärken för miljöarbetet i Sverige. Målen visar vägen mot en hållbar utveckling och utgör den miljömässiga dimensionen av Agenda 2030.

Sveriges miljömål består av ett övergripande generationsmål, 16 miljö kvalitetsmål samt flera etappmål.

SVHC-ämnen är en grupp kemiska ämnen som har egenskaper som kan medföra allvarliga och bestående effekter på människors hälsa och miljön. De identifieras enligt REACH-förordningen och inkluderar till exempel ämnen som är cancerframkallande, reproduktionstoxiska eller mycket långlivade och bioackumulerande.

Växthusgaser är gaser i atmosfären, som koldioxid, metan och vattenånga, som absorberar och återutsänder värmestrålning från jorden och därmed håller planeten varm. Denna naturliga process kallas växthuseffekten och är nödvändig för liv, men mänskliga utsläpp har lett till en förstärkt växthuseffekt och global uppvärmning.

2 Nuläge

Region Uppsala står inför samma miljöutmaningar som resten av världen.

Klimatförändringar, ökad användning av naturresurser, utsläpp av skadliga ämnen och förstörda ekosystem påverkar både människor och natur. För att bidra till en hållbar framtid behöver vi ta ansvar för de skador som redan har uppstått och för att förebygga nya. Genom flera miljöprogram har Region Uppsala arbetat brett med att minska sin miljöpåverkan. Programmen har lett till stora förbättringar och arbetet med framtagna och genomförande har bidragit till att ständigt utveckla miljöarbetet. Även detta miljöprogram som är Region Uppsalas nionde visar att det finns en ambition att minimera miljöpåverkan där det ger mest effekt. En grundförutsättning för att lyckas med Region Uppsalas miljöarbete är att hantera alla resurser effektivt och ansvarsfullt, genom hela livscykel.

Arbetet för att minska Region Uppsalas klimatpåverkan har pågått under de senaste decennierna. Region Uppsalas mål är att bidra till Parisavtalets ambition att begränsa den globala uppvärmningen till väl under 2 grader, och helst till högst 1,5 grad. Sedan 2010 har Region Uppsala minskat sin uppmätta klimatpåverkan med 63 procent. Region Uppsala arbetar också för att minska användningen av farliga ämnen i de produkter som används inom verksamheterna. Det är särskilt viktigt att hälso- och sjukvården, där många kemiska produkter och läkemedel behövs. Genom att minska mängden skadliga ämnen är ambitionen att förhindra att giftiga ämnen sprids till naturen och skadar ekosystem, växter och djur.

Under programperioden planeras flera större infrastruktursatsningar inom Region Uppsala. Dessa omfattar bland annat utbyggnader och ombyggnationer av vård- och fastighetsstrukturer samt investeringar i kollektivtrafik och regional infrastruktur. I Uppsala stad förbereds till exempel etablering av en spårväg som enligt plan sätts i drift i slutet av år 2029. I arbetet beaktas miljöperspektiven och hantering av hur den påverkar resultatet förbereds under programperioden. Projekten kommer att ha stor betydelse för regionens långsiktiga utveckling, men innebär också komplexa miljö- och klimatutmaningar som kan kräva särskild hantering.

3 Mål

Region Uppsala ska i enlighet med policy för miljö sätta ambitiösa mål för verksamhetens miljöarbete. Miljöprogrammet fastställer mål för två nivåer – övergripande samt detaljerade miljömål.

Region Uppsalas övergripande miljömål är långsiktiga och strategiska. De övergripande målen ska fungera som riktmärken för vår verksamhets omställning och ska beaktas i exempelvis verksamhetsplanering, utvecklingsarbete, upphandling och inte minst i de stora investeringar i fastigheter och infrastruktur som Region Uppsala står inför. Målen sorteras inom områdena *Klimat, biologisk mångfald och resilienta ekosystem, resursanvändning och giftfri miljö*. Målen utgår från de globala, nationella och regionala mål vi ansluter oss till och de omfattar den sammantagna miljöpåverkan som vår verksamhet har.

De detaljerade miljömålen är tidsbundna, specifika och mätbara. De sorteras inom målområdena *Transporter och mobilitet, Varor och inköp, Byggnation och fastigheter, Kemiska produkter och läkemedel samt Finansiella investeringar*. De detaljerade miljömålen är direkt kopplade till de delar av verksamheten som har betydande miljöpåverkan och bidrar till minskad påverkan inom ett eller flera av de övergripande målen.

Figur 1 Beskrivning av miljöprogrammets övergripande struktur

3.1 Övergripande mål

3.1.1 Klimat

Region Uppsalas verksamheter ska vara koldioxidneutrala. Därför ska Region Uppsala minska koldioxidutsläppen med minst 10 procent årligen.

Region Uppsalas verksamheter påverkar klimatet, bland annat genom transporter och energianvändning. Hälso- och sjukvården kräver också stora mängder förbrukningsmaterial, it-utrustning och medicinska produkter som bidrar till utsläpp av växthusgaser. Även produktion och konsumtion av livsmedel påverkar klimatet och den biologiska mångfalden samt orsakar förurning och övergödning. Genom att sätta mål inom dessa områden tar Region Uppsala sig an utmaningen att ställa om till nettonollutsläpp av växthusgaser och bidra med vår del för att minska sin klimatpåverkan enligt intentionerna och målen i Parisavtalet.

3.1.2 Biologisk mångfald och resilienta ekosystem

Region Uppsala ska bevara och förstärka den biologiska mångfalden och främja ekosystemtjänster.

Region Uppsalas verksamheter påverkar den biologiska mångfalden, både direkt och indirekt. Den indirekta påverkan kommer bland annat från inköp av varor och tjänster, utsläpp av växthusgaser samt hantering och utsläpp av kemikalier. Den direkta påverkan beror på hur vi sköter våra grönytor och hur våra verksamheter påverkar den omgivande miljön. Vi behöver göra allt vi kan för att minska den skada vi orsakar så att ekosystemen förblir stabila och starka.

3.1.3 Resursanvändning

Region Uppsalas verksamheter ska vara resurseffektiva och prioriterar cirkulära flöden av material och produkter.

All produktion och konsumtion har en påverkan på miljön. Region Uppsala tar därför ansvar för att minska sin påverkan på jordens resurser. Vi följer avfallshierarkin för att minska mängden avfall och arbetar för att ställa om till en cirkulär hantering av resurser. Det gynnar miljön och klimatet, stärker ekonomin och gör organisationen mer motståndskraftig.

3.1.4 Giffri miljö

Region Uppsala ska minimera användningen och spridningen av miljö- och hälsofarliga ämnen.

Inom Region Uppsalas verksamheter använder vi många kemiska produkter och läkemedel. De är viktiga för vårt uppdrag, men vi måste hela tiden följa upp och utvärdera hur de används. Det är för att undvika utsläpp och att människor eller naturen utsätts för skadliga ämnen. När nya farliga ämnen upptäcks är det extra viktigt att agera snabbt.

3.2 Detaljerade miljömål

3.2.1 Transporter och mobilitet

Avgaser från vägtrafiken påverkar både människor och natur. De innehåller ämnen som orsakar förurning, övergödning och bildar marknära ozon. När vi använder fossila bränslen som bensin och diesel släpps koldioxid ut, vilket bidrar till klimatförändringar. Genom att använda fossiloberoende fordon och fossilfria bränslen minskar påverkan på klimatet. Avgasutsläpp från vägtrafiken påverkar människor och naturen genom utsläpp av ämnen som är skadliga för hälsan och miljön. Farliga luftföroreningar skapas också från slitage av däck, broms och vägunderlag

Region Uppsalas verksamheter är beroende av fungerande och effektiva transporter. Samtidigt är transporter en av våra största miljöutmaningar. Därför är det viktigt att vi har tydliga mål för att kunna välja hållbara transportsätt på lång sikt. Region Uppsala använder DRIV-modellen vid val av drivmedel. Det innebär att el (inklusive vätgas) eller biogas väljs i första hand, etanol väljs i andra hand, biodiesel väljs i tredje hand och fossila drivmedel väljs i fjärde hand.

Nedan beskrivs de detaljerade miljömål som ska uppnås under programperioden.

Kollektivtrafik:

År 2030 ska:

- 100 procent av den allmänna kollektivtrafiken utföras med fossilfria drivmedel. Målet gäller för hela programperioden.¹
- Koldioxidutsläppen ha minskat i jämförelse med år 2025.
- Utsläppen av kväveoxider och partiklar från stadsbusstrafiken i Uppsala ha minskat med minst 5 procent jämfört med 2025 (g/km).
- Busstrafiken använda minst 5 procent mindre energi per resenär jämfört med 2025 (kWh/p).²
- Koldioxidutsläppen från sjukresor ha minskat med minst 16 procent per resa jämfört med 2025.
- Koldioxidutsläppen från färdtjänst, skolskjuts med taxi och omsorgsresor som utförs av Region Uppsala ha minskat per resa jämfört med 2027.³

1 Undantag kan ges för ersättningstrafik som inte är beställd av Region Uppsala.

2 Med sjukresor avses tåg, flyg, taxi, egen bil och kollektivtrafik till och från vård inom ramen för sjukresor som patient har fått ersättning för inom ramen för gällande sjukresereglemente.

3 Med färdtjänst avses transporter anordnade för resenär med långt och varaktigt funktionshinder. Med skolskjuts med taxi avses transporter anordnade för den som har långt till skola/trafiksäker väg/funktionsnedsättning. Med omsorgsresor avses färdtjänstbeviljad transporter anordnade till/från dagligverksamhet.

Tjänsteresor:

År 2030 ska:

- 100 procent av fordonsflottan vara fossiloberoende.
- Koldioxidutsläppen från tjänsteresor vara minst 25 procent lägre per anställd jämfört med 2026.⁴

Arbetsresor:

År 2030 ska:

- Koldioxidutsläppen från resor till och från arbetet vara minst 8 procent lägre per anställd jämfört med 2026, med hjälp av insatser som gör det lättare för medarbetare att välja hållbara och hälsosamma resvanor.

3.2.2 Varor och inköp

All konsumtion av varor har en miljöpåverkan. Det gäller framför allt klimatet, men även tillgången på naturresurser, utsläpp av giftiga ämnen samt den biologiska mångfalden. Sedan år 2000 har den årliga materialkonsumtionen per person ökat med ungefär 3 ton, eller 14 procent. Offentlig konsumtion och investeringar står för ungefär en tredjedel av utsläppen av växthusgaser från svensk konsumtion.

Region Uppsala har ett stort ansvar och goda förutsättningar att gå före i omställningen till hållbar konsumtion och hållbara materialflöden. Våra verksamheter använder många olika varor, till exempel förbrukningsvaror, livsmedel, textilier och möbler. Alla dessa påverkar miljön under hela sin livscykel. Vi arbetar för att fasa ut, ersätta och prioritera varor för att minska vår miljöpåverkan.

Genom att välja miljömärkta och ekologiska produkter kan vi ytterligare minska miljöpåverkan från våra inköp. Ekologiskt lantbruk gynnar den biologiska mångfalden och minskar risken för att människor får i sig skadliga ämnen via maten. I samband med upphandlingar av livsmedel och kostproduktion ställs krav som minst motsvarar våra svenska miljökrav och regler för djurskydd. Genom att ställa höga krav på djurskydd främjas även en djurhållning med låg användning av antibiotika, vilket minskar risken för utveckling av antibiotikaresistens. Att främja inköp av svenska livsmedelsprodukter bidrar till stärkt livsmedelsberedskap i vårt län och ökad robusthet i livsmedelskedjan nationellt.

Nedan beskrivs de detaljerade miljömål som ska uppnås under programperioden.

4 Med tjänsteresor avses tåg, flyg, fordon som är leasade eller köpta av Region Uppsala, egen bil i tjänsten och hyrbil. Region Uppsala resepolicy reglerar bland annat att distansmöten ska övervägas i möjligaste mån, samt att cykel, gång eller kollektivtrafik ska prioriteras vid kortare tjänsteresor och tåg vid längre tjänsteresor.

Intern klimatväxling har införts 2018 för flygresor tur och retur Göteborg Malmö och Umeå. Innebärande en höjning av flygpriset, inkluderat buss och taxi, med 30 %.

Förbrukningsvaror:

År 2030 ska:

- Årliga beräkningar av klimatpåverkan från Region Uppsalas inköp av förbrukningsvaror ha möjliggjorts.
- Produkter på minskningslistan som saknar klimatsmart alternativ ha minskat med minst 10 procent jämfört med 2026.
- Klimatsmart produkt⁵ utgöra 80 procent av totala beställningsvolymen jämfört med likvärdig produkt på minskningslistan. Tillkommande miljöbättre produkter ska öka i beställningsvolym med 25 procentenheter årligen, upp till 80 procent.
- Minst fem produkter av fossil plast vara helt utfasade eller utbytta mot förnybart, återvunnet eller flergångsmaterial. Produkter med stora inköpsvolym prioriteras.

Livsmedel

År 2030 ska:

- Alla verksamheter inom Region Uppsala eftersträva en låg klimatpåverkan från inköpta och egenproducerade livsmedel, och genom att minimera uppkomsten av matsvinn.
- Minst 60 procent av Region Uppsalas totala inköp av livsmedel ska utgöras av ekologiska livsmedelsprodukter.⁶
- Minst 80 procent av det totala inköpet utgöras av livsmedelsprodukter med svenskt ursprung.

Textilier:

År 2030 ska:

- Minst 50 procent av de textilier som nyanskaffas inom ramen för Tvätt- och textilservice ska vara miljömärkta eller uppfylla kriterier för detta.⁷
- Hantering av flergångstextilier ha effektiviserats.⁸

⁵ Klimatsmarta produkter innebär upphandlade produkter som är klimatsmartare alternativ än övriga produkter på Region Uppsalas minskningslista. Minskingslistan finns här: [RU 11.7 Minskingslista för förbrukningsvaror.pdf](#). Enligt Region Uppsalas minskningslista för förbrukningsvaror ska vi i Region Uppsala minska vår klimatpåverkan från förbrukningsvaror med bibehållen säkerhet för patienter och medarbetare genom att verka inom tre områden: För det första gå över till arbetsmetoder där användning av förbrukningsvaror kan tas bort eller minskas. För det andra gå över från användning av engångsprodukter till flergångsprodukter. I de fall där engångsprodukter behövs, gå över till förnybart eller återvunnet material.

⁶ Krav ställs i upphandling- och inköpsprocessen, så långt det är möjligt och är relevant, att kött, mjölk, mejerivaror och ägg ska komma från djur som levt i nivå med svensk djurskyddslagstiftning. Dessutom ska fisk och skaldjur, frukt, kaffe, te, kakao och produkter av kakao, bananer, juicer och fruktpuréer samt mjölk ha miljö- eller hållbarhetsmärkning. Att ställa krav i inköpsprocessen på att vissa produktgrupper ska komma från djur som har levt i minst nivå med svensk djurskyddslagstiftning gör att inköpen går att styra mot svenska- eller ekologiska livsmedelsprodukter, som därmed medför en låg antibiotikaanvändning i djurbesättningar. De produktgrupper som föreslås ha miljö- och hållbarhetsmärkning är de som i stor utsträckning utöver konsekvenser för miljö och biologisk mångfald också medför dåliga arbetsförhållanden för odlare och arbetare.

⁷ Följande miljömärkta produkter kan ingå: EU Eco-label, Svanen, samt GOTS.

⁸ En effektiv textihantering uppnås genom att svinna av textilier (dvs textilier som inte kommer tillbaka till tvätteriet) minskar och andelen uteliggande textilier (dvs textilier som används, ligger i förråd och personliga skåp eller ännu inte transporterats till tvätt) som legat ute längre än 30 dagar minskar.

Möbler:

År 2030 ska:

- Region Uppsala arbeta aktivt för att främja cirkulär hantering av möbler.

IT:

År 2030 ska:

- Minst 95 procent av all it-utrustning återtas för återanvändning eller återvinning.
- Region Uppsala ha minskat sin klimatpåverkan i samband med inköp av it-utrustning.

3.2.3 Byggnation och fastigheter

Bygg- och fastighetssektorn står för ungefär en femtedel av Sveriges utsläpp av koldioxid. Nybyggnation orsakar mest utsläpp, men även renoveringar och ombyggnader bidrar, ungefär en fjärdedel av sektorns klimatpåverkan kommer därifrån. Byggsektorn är också den bransch som genererar mest avfall i Sverige, efter gruvindustrin.

Region Uppsalas egna fastigheter påverkar miljön på många sätt och det är därför viktigt att förvalta dem ansvarsfullt. Energianvändningen är ett tydligt område där vi behöver fortsätta prioritera en långsiktigt hållbar energiförsörjning för att minska vår totala klimatpåverkan. För att använda våra resurser ansvarsfullt är det viktigt att ta hand om de byggnader som redan finns. Det är också viktigt att återanvända material från rivningar och ombyggnader. Våra egna fastighetsnära grönytor kan dessutom bidra till en läkande miljö och stärka ekosystemtjänster.

Nedan beskrivs de detaljerade miljömål som ska uppnås under programperioden.

Fastigheter:

År 2030 ska:

- Nybyggnationer under programperioden uppfylla kriterierna i Region Uppsalas fastighetsprofil.⁹
- Andelen byggprodukter med miljö- och hälsorisker ska minska.
- Klimatpåverkan från fastighetsprojekt ska minska jämfört med basåret 2026.¹⁰

Energi:

År 2030 ska:

- Den totala mängden köpt energi för Region Uppsalas egenägda fastigheter vara lägre per kvadratmeter, jämfört med år 2026.
- All energi som köps in vara av fossilfria kraftslag.¹¹
- Installerad egenproducerad el ska öka jämfört med 2026.

⁹ Region Uppsalas fastighetsprofil innebär att vi använder oss av Miljöbyggnads kriterier vid kravställning för nybyggnationer. Men Region Uppsala certifierar och verifierar inte byggnaderna via Swedish green building council och kan därför inte använda sig av varumärket miljöbyggnad.

¹⁰ Arbetet ska främst prioritera att använda miljöförbättrad betong och i möjligaste mån bygga i trä.

¹¹ All el som upphandlas ska uppfylla kraven enligt Bra Miljöval.

Utemiljö:

År 2030 ska:

- Region Uppsalas utemiljöer präglas av ett läkande intryck och vi arbetar för att bevara och förstärka den biologiska mångfalden och dess ekosystemtjänster.

Avfall:

År 2030 ska:

- Andelen byggavfall som återvinns ska öka.
- Andelen byggavfall förberett för återbruk ska öka.

3.2.4 Kemikalier och läkemedel

Inom Region Uppsalas verksamheter används många olika produkter, kemikalier och läkemedel. En del av dem kan vara skadliga för både människor och miljö. Därför är det viktigt att minska risken för utsläpp och för att människor ska utsättas för farliga ämnen. Läkemedel är nödvändiga för att förebygga, lindra och bota sjukdomar. Samtidigt påverkar de miljön negativt. När läkemedel används och utsöndras sprids rester ut i vattendrag, vilket skadar fiskar och andra vattenlevande djur. Vissa läkemedel, som antibiotika, bryts ner mycket långsamt.

Särskilt fokus läggs på känsliga grupper, till exempel foster, barn, gravida personer och patienter som ofta vistas i vårdmiljöer. Dessa grupper kan påverkas negativt även av små mängder kemikalier. Foster och barn är extra känsliga eftersom deras kroppar fortfarande utvecklas. Därför ska produkter som används av känsliga grupper i Region Uppsalas verksamheter, till exempel babytextilier, vara fria från ämnen som är skadliga för miljö och hälsa. Mätningar av avloppsvattnet vid Akademiska sjukhuset har visat höga halter av läkemedelsrester, bland annat svårnedbrytbara antibiotika. Att minska utvecklingen av antibiotikaresistens är avgörande för att vi ska kunna fortsätta använda antibiotika effektivt i framtiden.

Nedan beskrivs de detaljerade miljömål som ska uppnås under programperioden.

Kemikalier:

År 2030 ska:

- Region Uppsalas användning och spridning av per- och polyfluorerade alkylsubstanser (PFAS) ha minskat.
- Exponeringen för hälso- och miljöfarliga kemikalier ha minskat för känsliga grupper, såsom barn, gravida och ammande inom Region Uppsala.
- Region Uppsalas användning av förbrukningsartiklar som innehåller ftalater ha minskat.
- Region Uppsalas användning av särskilt farliga ämnen (Substances of very high concern, SVHC) ha minskat.

Läkemedel:

År 2030 ska:

- Utsläpp av läkemedel i Region Uppsalas handlingsplan för miljöbelastande läkemedel ha minskat jämfört med år 2025.
- Region Uppsala ha bidragit till att minska utsläppen av antibiotikaresistenta bakterier och/eller antibiotikaresistensgener i avloppsvatten från sjukvårdsinrättningar.
- Utsläppen från läkemedel som har klimatpåverkan vid användning ha minskat med minst 10 procent jämfört med år 2025.¹²

3.2.5 Finansiella investeringar

Sverige har genom Parisavtalet lovat att styra finansiella flöden mot en utveckling med låga utsläpp och som klarar klimätförändringar. Finansmarknaden påverkar klimatet mest indirekt – genom vilka verksamheter den väljer att investera i, eller väljer bort. Region Uppsala vill vara en ansvarsfull investerare. Därför tar vi hänsyn till miljön när vi placerar pengar. Vi ställer krav enligt vår finanspolicy och för en aktiv dialog med de banker som förvaltar våra investeringar.

Nedan beskrivs det detaljerade miljömål som ska uppnås under programperioden.

Finanser:

År 2030 ska:

- Koldioxidintensiteten¹³ i Region Uppsala minska med 50 procent jämfört med år 2022.

4 Förutsättningar för genomförande

I detta miljöprogram beskrivs utöver miljömål också ett antal förutsättningar som kommer att vara av vikt för nå satta mål. Det krävs kompetens, ledarskap och uthållighet för att säkra att verktygen nyttjas och att miljöperspektivet beaktas i alla de beslut och val där det är relevant.

4.1 Styrning och ledning

Arbetet med att minimera Region Uppsala negativa påverkan på den yttre miljön och klimatet kräver en kunskapsbaserad, långsiktig planering och styrning, samt ett ledarskap präglad av mod och uthållighet. Det är därmed viktigt att miljöarbetet är strukturerat, integrerat i verksamhetsprocesser och att det finns en tydlig ansvarsfördelning.

¹² Anestesigaserna sevofluran och isofluran, lustgas och drivgaser i sprayinhalatorer.

¹³ Vid redovisning av investeringsportföljens koldioxidavtryck ska måttet ”*viktad genomsnittlig koldioxidintensitet*” användas. Det visar investeringsportföljens exponering mot koldioxidintensiva företag, där koldioxidintensiteten hos portföljbolaget mäts som bolagets växthusgasutsläpp i förhållande till dess intäkter. Mätning och redovisning av intensiteten sker enligt den standard som Fondbolagens förening tagit fram under 2016, och i linje med EU:s förordning om hållbarhetsrelaterade upplysningar. Koldioxidekvivalenter är när olika växthusgaser räknas om till samma grad av påverkan på växthuseffekten som koldioxid har, se: [Beräkna klimatpåverkan \(naturvardsverket.se\)](https://naturvardsverket.se/klimatpaverkan)

4.2 Miljöledningssystem

Region Uppsala är miljöcertifierade enligt ISO 14001 – en internationell standard för miljöledning sedan år 2005. Genom miljöcertifiering finns ett systematiskt miljöarbete som omfattar både legala krav, planering, genomförande och uppföljning. Ett systematiskt arbetssätt säkerställer att miljöarbetet i våra verksamheter prioriteras utifrån de av Region Uppsalas miljömål som är relevanta för verksamheten samt verksamhetens största miljöpåverkan. Att vara miljöcertifierade innebär även ett åtagande att sträva efter ständig förbättring för att minska vår miljöpåverkan. Ett av verktygen för att uppnå förbättringar inom organisationens miljöprestanda är att genomföra miljörevisioner. Externa och interna miljörevisorer granskar och säkerställer att organisationen har ett fungerande miljöarbete, minskar sin miljöpåverkan kontinuerligt samt att de riktlinjer som är formulerade går att tillämpa i praktiken. Utöver det genomförs en genomgång med Region Uppsalas högsta tjänstemannaledning (koncernledningen) på övergripande nivå för Region Uppsala och respektive förvaltningsledning på förvaltningsnivå för att säkerställa att miljöarbetet uppfyller de krav som finns i miljöledningssystemet. Vid dessa tillfällen utvärderas miljöledningssystemet för att säkerställa att det är fortsatt lämpligt, tillräckligt och verkningsfullt. Miljöledningssystemet säkrar också den miljöpåverkan som inte målsätts i programmet och styr hanteringen av lagstiftning och andra bindande krav kopplat till miljölagstiftningen. De styrande dokumenten i miljöledningssystemet samlas i miljöhandböckerna.

4.3 Upphandling

Med upphandlingar som verktyg har Region Uppsala stora möjligheter att minska utsläpp till luft, mark och vatten, främja biologisk mångfald och öka resurseffektiviteten. Upphandlingarna ska genomföras affärsmässigt, effektivt, etiskt och med beaktande av såväl miljömässiga som sociala hänsynstaganden. Arbete för att stärka hållbarhetskraven ska prioriteras i de upphandlingar där varor eller tjänster har stor miljöpåverkan, eller där stora risker för kränkningar av mänskliga rättigheter kan föreligga. Tack vare Region Uppsalas storlek som kund kan vi genom upphandlingar påverka utbudet på marknaden i en miljöanpassad riktning och bidra till en regional hållbar utveckling. När regioner samverkar blir effekten än mycket större. Därför ingår Region Uppsala i det nationella samarbetet mellan regioner som handlar om hållbarhetskrav i upphandling. En del av samarbetet innebär att ställa och följa upp sociala och miljömässiga krav i offentlig upphandling.

4.4 Samverkan

Ett framgångsrikt miljö- och hållbarhetsarbete förutsätter samarbete över kompetens- och organisationsgränser. Detta genom tillitsfull och resultatorienterad samverkan internt, regionalt och nationellt inom de fält som programmet för miljö berör. Region Uppsala har inkluderande strukturer för dialog och samverkan som möjliggör kunskapsutbyte och samhandling mellan kompetenser och verksamheter. Detta såväl internt som mellan Region

Uppsala och externa samarbetspartners exempelvis kommuner, myndigheter och aktörer inom civilsamhälle och näringsliv.

5 Lagbestämmelser och krav

1 kapitlet 2§ regeringsformen (SFS 1974:153) säger att det allmänna ska ”främja en hållbar utveckling som leder till en god miljö för nuvarande och kommande generationer”.

Miljölagstiftningen i Sverige utgår från miljöbalken (SFS 1998:808) som ska stärka en hållbar utveckling för att nuvarande och kommande generationer ska kunna leva i en hälsosam och god miljö. Miljöbalken är en ramlag, vilket innebär att den innehåller grundläggande bestämmelser. Den kompletteras med förordningar och föreskrifter som förtydligar bestämmelserna.

Utöver lagbestämmelser på nationell nivå har Sverige via FN ställt sig bakom Agenda 2030 – 17 universella mål och 169 delmål som ska bidra till socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar utveckling och vara uppnådda till år 2030 av världens länder.

På europeisk nivå har den Europeiska unionen gjort sitt mål om att vara världens första klimatneutrala region år 2050 till lag. Vägen dit går via en plan som kallas den europeiska gröna given. Klimatpolitiken ska dessutom genomföras med bibehållen biologisk mångfald och social jämlikhet.

Utöver lagbestämmelser har Region Uppsala även frivilliga åtaganden på regional och lokal nivå, via länsstyrelsens hållbarhetslöften och Uppsala klimatprotokolls klimatutmaningar.

Vilka lagrum inom miljöområdet som Region Uppsala berörs av samt hur vi efterlever denna lagstiftning finns beskrivet i en laglista som samtliga medarbetare kan nå via intranätet.

6 Ansvar

Ansvar för Region Uppsalas miljöarbete följer linjeorganisationen. Respektive chef är ansvarig för genomförandet inom sitt respektive verksamhetsområde och har till sin hjälp ett stödjande miljönätverk. Vid Akademiska sjukhuset, Fastighet och service, Region Uppsalas ledningskontor samt Trafik och samhälle, finns medarbetare med strategisk kunskap och specialistkompetens inom miljö som kan bistå alla förvaltningar i miljöfrågor. För att effektivt kunna förankra beslut, förmedla nyheter, och inhämta förslag på förändringar i miljöarbetet, finns ett miljönätverk inom Region Uppsala. Det består av miljösamordnare på förvaltningsnivå och drygt 400 miljöombud. Miljönätverket är linjeorganisationen behjälplig i sitt ansvar för att miljöarbetet fungerar och arbetar på uppdrag av närmsta chef.

7 Uppföljning

Programmet gäller från och med 1 januari 2027 till och med sista december 2030. Regionala utvecklingsdirektören ansvarar för att programmet aktualitetsprövas vartannat år. Beslut om reviderat program, alternativt upphävande, fattas av regionfullmäktige.

På regionövergripande nivå följs programmet upp årligen i ett miljöbokslut. De detaljerade miljömålen kommer att integreras i förvaltningarnas verksamhetsplaner och redovisas i samband med förvaltningarnas delårs- och helårsrapportering. Om miljömålen inte uppnås redovisas detta i samband med delårs- och helårsrapporter samt vid ledningens miljögenomgång där också korrigerande åtgärder presenteras.

8 Relaterade dokument

Policy för miljö

Regionala Utvecklingsstrategin